GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תש"ף, 2020
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (3×9) + (1×13) – 40 נקודות
פרק שלישי – (2×12) – 24 נקודות
פרק רביעי – (2×11) – 22 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–2.

1. מכתבי ילדים מתקופת השואה

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את סוג הלאומיות שבא לידי ביטוי בטענה של הנהלת "יד ושם".

הסבר כיצד סוג לאומיות זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את הזכות שבאה לידי ביטוי בטענת האספן.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. המחסור בחמאה

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את תפקיד הממשלה שבא לידי ביטוי בדברי הפרשנים לענייני כלכלה.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שבאמצעותו פעל הארגון "האינטרס שלנו" לפתרון בעיית המחסור בחמאה.

הסבר כיצד סוג מנגנון זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:

על שלוש מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 9 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (לשאלה – 13 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 3–7 (בכל תשובה כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים).

3. הפניות במגילת העצמאות: לערבים תושבי המדינה ולאו"ם

(9 נקודות)

הצג את התוכן של כל אחת מן הפניות האלה ממגילת העצמאות:

- הפנייה לערבים תושבי מדינת ישראל
- הפנייה לאומות המאוחדות (או"ם)

4. התנאים לקיום בחירות דמוקרטיות

(9 נקודות)

הצג שניים מן התנאים ההכרחיים לקיום בחירות דמוקרטיות.

(9 נקודות)

5. חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח

(9 נקודות)

הצג חובה אחת של האדם כאדם וחובה אחת של האדם כאזרח.

(9 נקודות)

6. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו / חוק יסוד: הלאום

(9 נקודות)

הצג את עיקרי התוכן של אחד מחוקי היסוד שלפניך:

– חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

או

– חוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי (חוק הלאום).

(9 נקודות)

7. הגישה הסוציאל־דמוקרטית והגישה הליברלית

(9 נקודות)

הצג שני הבדלים בין הגישה הכלכלית־חברתית הליברלית (הנאו־ליברלית) ובין הגישה הכלכלית־חברתית הסוציאל־דמוקרטית.

(9 נקודות)

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

8. אשכול העולם היהודי

(13 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

- הצג שני מאפיינים של החברה החרדית בישראל.
- הצג את המושג מדיניות הבחנה.
- הסבר כיצד מדיניות ההבחנה מאפשרת מימוש של אחד המאפיינים של החברה החרדית.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה

(13 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את המושג גלובליזציה.
- הצג שני מאפיינים של תקשורת המונים.
- הסבר כיצד תקשורת ההמונים מושפעת מתהליך הגלובליזציה.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(13 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את המושג ממשלת אחדות לאומית.
- הצג את עקרון ההסכמיות.
- הסבר כיצד עקרון ההסכמיות מתממש בקיומה של ממשלת אחדות לאומית.

11. אשכול רשויות מקומיות

(13 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג את שיטת הבחירות לשלטון המקומי.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בשיטת הבחירות לשלטון המקומי.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על הרשויות

(13 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג נציב תלונות הציבור.
- הצג את המושג תרבות פוליטית דמוקרטית.
- הסבר כיצד תרבות פוליטית דמוקרטית מתממשת בתפקיד של נציב תלונות הציבור.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.

ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. מדינה מסורתית (מורשתית)־תרבותית

(12 נקודות)
(ראו בנספח: הסטטוס־קוו יצא מהתחנה)

הצג את העמדה ("חלום"): מדינה מסורתית (מורשתית)-תרבותית.

הסבר כיצד באה לידי ביטוי בקטע התמיכה של כותבת המאמר בעמדה זו בנוגע לאופייה הרצוי של מדינת ישראל מן ההיבט הדתי.

(12 נקודות)

14. עקרון הסובלנות

(12 נקודות)
(ראו בנספח: הסטטוס־קוו יצא מהתחנה)

הצג את עקרון הסובלנות.

הסבר את טענת כותבת המאמר בנוגע למימוש עקרון הסובלנות, כפי שהוא בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

15. זכויות חברתיות־כלכליות

(12 נקודות)
(ראו בנספח: הסטטוס־קוו יצא מהתחנה)

הצג את סוג הזכויות: זכויות חברתיות־כלכליות.

הסבר כיצד סוג זכויות זה בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 11 נקודות).
ענה על אחת מן השאלות 16–18.

---

16. תביעה נגד חברת התעופה

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 16)

- ציין והצג את סוג המשפט שהתנהל בעניינו של הנוסע.

  הסבר כיצד סוג משפט זה בא לידי ביטוי בקטע.

  (11 נקודות)

17. איחוד רשימות לקראת הבחירות

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את תפקיד הכנסת שמתממש באמצעות איחוד הרשימות.
הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בדברי המועמדת.
(11 נקודות)

18. אוהד שהתפרץ למגרש
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את סוג העבריינות שבא לידי ביטוי במעשה האוהד.
הסבר כיצד עבריינות זו באה לידי ביטוי בקטע.
(11 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 19–20

ענה על אחת מן השאלות 19–20.

---

19. צעדים למניעת התפשטות הקורונה
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 19)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. צווי איסור פרסום על חשודים מקרב נבחרי הציבור
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נספח – הקטעים

שאלה 1

בעת האחרונה פורסם כי אספן המחזיק בידיו חמישה מכתבים שכתבו ילדים יהודים בתקופת השואה מציע אותם למכירה פומבית. בעקבות הפרסום ביקשה הנהלת מוזאון "יד ושם" לקבל לידיה את המכתבים.
לטענת הנהלת "יד ושם", המכתבים הם עדות לפרק חשוב בתולדות עם ישראל בשואה, ולכן מקומם ב"יד ושם", שהוא מוסד רשמי של מדינת ישראל המופקד על תיעוד חיי היהודים לפני השואה ובמהלכה. לטענתם, שימור המכתבים במוזאון יתרום להנצחת השואה ולהנחלת מורשת השואה לדורות הבאים.
בעקבות זאת הסכים האספן למסור ל"יד ושם" העתקים של המכתבים, אך לא את המכתבים המקוריים. לטענתו, הוא שילם על המכתבים בכספו, ולכן הוא רשאי למכור אותם במכירה פומבית.

שאלה 2

בתקופה האחרונה מורגש ברשתות השיווק מחסור בחמאה. פרשנים לענייני כלכלה מסבירים שמשרד הכלכלה ומשרד החקלאות מעוניינים להגן על יצרני החמאה המקומיים מפני תחרות ולכן מגבילים את ייבוא החמאה ממדינות אחרות לישראל.
קבוצה של אזרחים הקימה את ארגון "האינטרס שלנו". אחת המטרות של הארגון היא להיאבק למען ייבוא חופשי וזול של מוצרים כמו חמאה מחוץ לארץ. ראשי הארגון ביקשו מציבור צרכני החמאה שיצטרפו למאבקם, ויכתבו לשרים מכתבים ובהם ידרשו לתת מענה למחסור בחמאה.

הסטטוס־קוו יצא מהתחנה

בעת האחרונה בחרו אנשים רבים לנסוע באוטובוסים בקווים שפועלים בשבת, בעקבות יוזמה של גופים פרטיים או רשויות מקומיות מסוימות. הנסיעה בקווים האלה אִפשרה לאלפים להגיע בנוחות ובקלות לביקור אצל סבתא וסבא, לארוחת שבת או לסרט בקולנוע, ולפי הביקוש הרב נראה שהמיזם יתרחב ויגדל בעתיד. ממיזם זה למדנו כולנו שיעור חשוב על הכוח של מאבק אזרחי עיקש שנמשך שנים רבות ונשא פרי.

אבל בצד הרווח יש גם הפסד: בעיניי, השבת הישראלית היא לאו דווקא שבת המבוססת רק על מצוות התורה, אלא השבת שנקבעה במרוצת הדורות כיום מנוחה ויש לה משמעות וערך בעיני כלל העם היהודי. רבים מאזרחי ישראל מכירים בייחודו של יום זה, אך לא בהכרח מתוך מחויבות דתית. השבת, שהיא המתנה החשובה ביותר שהעניקה היהדות לעולם, הפסידה.

בשנים האחרונות אטמו נבחרי הציבור את אוזניהם לקולות המחלוקת על צביון השבת ובכך אִפשרו למשבר השבת לתפוח לממדי ענק. כל יוזמה ליישוב מחלוקת זו נתקלה בחומה בצורה. במָקום שנבחרי ציבור דתיים וחילוניים, הנבדלים זה מזה בתפיסת עולמם, יְיַשבו את חילוקי הדעות ביניהם, הם הפקירו את הזירה. התוצאה היא שעסקים רבים פתוחים בשבת, וביישובים רבים פועלת תחבורה ציבורית בשבת.

לדעתי, ההתעקשות של נבחרי ציבור, המייצגים מגזרים שונים ודעות שונות בחברה, לסרב להקשיב איש לדעות רעהו הובילה למציאות זו שבה לא נמצא פתרון מוסכם לסוגיות המסחר והתחבורה הציבורית בשבת, ובכך הפסידה השבת. לכן עד שלא נשכיל לייצר שיח חדש, של הקשבה לדעת האחר, תפסיד היהדות גם במערכה הבאה.

תוצאה נוספת של התעקשות זו נוגעת לנותני שירות שעובדים בשבת, כמו נהגים וקופאיות. רבים מהם הם בעלי משפחות המעדיפים שלא לעבוד בשבת. לא תמיד בעלי העסק נותנים להם יום חופש חלופי ולעיתים גם לא תוספת תשלום בעבור עבודתם בשבת, כנדרש בחוק.

אם כך, אולי הגיע הזמן לדון על צביון השבת במדינה ולהחליט אם ראוי להנהיג תחבורה ציבורית מוגבלת בשבת, שתיתן מענה גם לחילוניים וגם לדתיים.

(מעובד על פי: ח' ארצי סרור, "הסטטוס־קוו יצא מהתחנה". מתוך: ידיעות אחרונות, 25/11/2019)

שאלה 16

נוסע ישראלי שטס מתאילנד לישראל תבע את חברת התעופה. לטענתו הוא הגיע לנמל התעופה שלוש שעות לפני הטיסה המיועדת, כפי שדרשה ממנו חברת התעופה, אך נאלץ להמתין שמונה שעות משום שהטיסה נדחתה לשעה מאוחרת, וחברת התעופה לא הודיעה על כך מראש.

השופט קיבל את טענת הנוסע, ופסק שחברת התעופה תשלם לו פיצוי כספי בשל עוגמת הנפש שנגרמה לו בגלל העיכוב בטיסה.

שאלה 17

במערכת הבחירות האחרונה החליטו מועמדים לכנסת מכמה רשימות להתאחד כדי להתמודד בבחירות ברשימה אחת.

אחת המועמדות הסבירה כי איחוד הרשימות הוא מהלך הכרחי. לדבריה, איחוד הרשימות יבטיח שנציגי הרשימה החדשה יצליחו להיכנס לכנסת, ורק כך יביאו לידי ביטוי את רצון הבוחרים של כל אחת מן הרשימות שהתאחדו.

שאלה 18

במהלך משחק כדורגל של נבחרת ישראל, התפרץ אחד האוהדים בריצה למגרש כדי להצטלם עם שחקן הנערץ עליו ולפרסם את התמונה. המשטרה עצרה את האוהד, והודיעה כי תמליץ להעמיד אותו לדין על שיבוש מהלך המשחק וסיכון חיי השחקנים.

שאלה 19

בעקבות התפרצות מגפה של נגיף הקורונה בעולם, החליט שר הבריאות לנקוט צעדים שימנעו את התפשטות המגפה בקרב הציבור בישראל. אחד הצעדים שנקט היה חתימה על צו המאפשר לשירותי הבריאות ולרופאים לכפות אשפוז בבידוד על כל מי שיאובחן כי נדבק בנגיף.
כמו כן נקבעו הנחיות ולפיהן כל מי שחוזר לישראל ממדינות מסוימות יידרש לשהות בבידוד במשך שבועיים, ועליו להימנע מלהימצא במקומות ציבוריים.
יש התומכים בצעדים שנקט שר הבריאות ויש המתנגדים להם.

שאלה 20

"צו איסור פרסום" אוסר על אמצעי התקשורת לפרסם את שמו של חשוד או פרטים על חקירתו לפני שהוגש נגדו כתב אישום.
יש הטוענים שבמקרים שבהם החשודים הם נבחרי ציבור או בעלי תפקידים בכירים ברשויות השלטון אין להוציא צווי איסור פרסום.
יש התומכים בטענה זו ויש המתנגדים לה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics